INNOVATSION RIVOJLANISH VA YOSHLAR: MAVJUD VAZIYAT VA ISTIQBOLLAR

Jo'rabek Jumanazar o'g'li Rajabboyev
Urganch davlat universiteti talabasi
r.jurabek1993@mail.ru

ANNOTATSIYA

Ushubu maqolada mamlakatimizning innovatsion rivojlanishi jarayonlari va unda yoshlarning o’rni va roli, mavjud vaziyat va istiqbollar tahlil qilib o’tilgan. Mamlakatimizda yoshlarning innovatsion faoliyati uchun berilayotgan imkoniyatlar keltirilgan. Sohadagi islohotlar ko'rib o'tilgan. Maqola so'nggida muallifning yakuniy xulosalari asoslab berilgan.

Kalit so’zlar: innovatsiya, innovatsion faoliyat, normativ-huquqiy asoslar, inson kapitali, o’zbek yoshlari, islohotlar, zamonaviy jamiyatlar, innovatsion iqtisodiyot.

INNOVATIVE DEVELOPMENT AND YOUTH: CURRENT SITUATION AND PROSPECTS

Jorabek Jumanazar ogli Rajabboyev
Student, Urgench State University
r.jurabek1993@mail.ru

ABSTRACT

This article analyzes the processes of innovative development of our country and the place and role of youth in it, the current situation and prospects. There are opportunities for innovative activities of young people in our country. Reforms in the sector have been discussed. At the end of the article, the author's final conclusions are substantiated.

Keywords: innovation, innovative activity, legal framework, human capital, Uzbek youth, reforms, modern societies, innovative economy.

KIRISH

O’zbekistonda inson kapitali masalasi davlat tomonidan qabul qilingan strategik rivojlanish dasturlari va normativ-huquqiy asoslarda belgilangan vazifalarni amalga oshirish bilan bog'liq holda asosiy o'rinlardan birini egalladi. Bu yerda gap aholiga doir siyosatda global taraqqiyotining hozirgi bosqichida yuzaga keladigan muammolarni hal qilish masalasi haqida ketmoqda. So'nggi o'n yilliklar ichida mamlakatimiz aholisi hayotida yuz bergan o'zgarishlar yoshlarning turli guruhlariga, ayniqsa ularning qadriyatlari, yo'nalishlari va o'zini tutish va moslashish jarayonlariga katta ta'sir ko'rsatdi. Shubhasizki, bozor iqtisodiyotining shakllanishi, Mustabid

tuzum qadriyat tuzilmalarining parchalanishi, milliy o'ziga xoslikning tiklanishi va mustahkamlanishi XXI asrning keyingi o'n yilliklari davrida shakllangan yoshlarning yangi guruhi asosan O'zbekistonning tashqi ko'rinishini belgilaydi.

Bugungi o'zbek yoshlari murakkab va dinamik davrda mustaqil hayotga qadam qo'ymoqda. Bir tomondan, mamlakat ijtimoiy-siyosiy hayotida tub o'zgarishlar yuz berayotgan bo'lsa, boshqa tomondan jamiyatni demokratlashtirish jarayonlari rivojlanib bormoqda. Shuningdek davrning yana bir o'ziga xos hususiyatlaridan biri - davlat va jamoat institutlari barqaror faoliyat yuritayotganligi hamdir. Bu o'zgarishlar natijasi o'laroq, mamlakat taraqqiyotga tizimli erishish uchun uchun strategik moddiy va kadrlar resurslariga ega bo'lib bormoqda. Boshqa tomondan, ijtimoiy hayotdagi turli o'sib borayotgan ijtimoiy differentsiatsiya jarayonlari sezilarli tashvish tug'ilishiga olib kelmoqda. Jamiyatimizdagi kuzatilayotgan yana bir muhim omil-ommaviy kommunikatsiyalar va kompyuterlashtirish tizimlari jadal rivojlanib borishi hamdir.Shu nuqtai nazardan, zamonaviy voqeliklar yoshlarning ijtimoiy guruh sifatida rivojlanish qonuniyatlarini tushunishni va ijtimoiy ishlab chiqarishda yoshlarning o'rni va rolini aniqlashni dolzarblashtirmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

O'zbekistonda global tendentsiya doirasida ko'rib chiqilayotgan muammoning eng muhim tomoni – milliy tiklanishdan- milliy yuksalishga o'tishda yoshlarning innovatsiyalar bilan oshno qilish va ularning innovatsion tafakkurini shakllantirish jiddiy masala bo'lib qolmoqda.

Yana shuni ta'kidlash kerakki, O'zbekistonda rivojlanishning yangi sifatiga o'tish masalasida islohotlar va oldinga qo'yilgan maqsadlar o'z darajasida aniq va bir necha bor ifoda etilgan. Muammo bu maqsadlarni qanday amalga oshirish, mamlakatni amalda tayyorlash, uni yangi holatga keltirish va transformatsiya mexanizmlarini topishdadir. Belgilangan strategik ko'rsatmalarning to'liq miqyosda amalga oshirilishi mamlakatning yangi texnologik va bilimga asoslangan iqtisodiyoti tomonidan talab qilinadigan ijodiy va eng muhimi, samarali ish uchun ulkan imkoniyatlar yaratadi. Ammo buning uchun davlat, jamiyat, yoshlar o'zlarining ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlardagi rollarini aniq belgilab olishlari, mamlakatning milliy manfaatlarini ta'minlashda ishtirok etishlari uchun samarali mexanizmlarni ishlab chiqishlari kerak.

"Mamlakatimiz aholisining qariyb yarmini tashkil etadigan yoshlar bilan ishlash masalasi, bundan buyon ham eng asosiy vazifalarimizdan biri bo'lib qoladi - deydi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev [1]. SHuning bilan birga ilm-fanni tizimli isloh qilish, maqsadli ko'rsatmalarni o'zgartirish va uni yanada

rivojlantirish mexanizmlarini modernizatsiya qilish vazifasi muqarrar va dolzarb bo'lib qolmoqda. Bundan tashqari, ijtimoiy-iqtisodiy va ijtimoiy-siyosiy munosabatlarning butun tizimini dinamik ravishda modernizatsiya qilish vazifasi mamlakatimiz oldida turibdi, bu mamlakatimizga postsovet hududida va Markaziy Osiyoda o'zining yetakchi mavqeini mustahkamlashga imkon beradi. Avlodlarning o'zgarishi natijasida ijtimoiy tuzilmaning sodda yoki kengaytirilgan takrorlanishi amalga oshiriladi, bu davrda ijtimoiy guruh sifatida yoshlar faoliyatining ijtimoiy mohiyati ochib beriladi va uning asosiy ijtimoiy funktsiyalari namoyon qilinadi. Mamlakatimizda keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilgan holda har bir yangi avlod o'zining innovatsion salohiyati tufayli jamiyat yaxlitligini saqlashni ta'minlaydi va uni takomillashtirish va o'zgartirishda ishtirok etadi. Shunday qilib, yoshlarning rivojlanishi ham, jamiyatning takror ishlab chiqarilishi ham amalga oshiriladi. Islohotlar jarayonida jamiyat ijtimoiy munosabatlar maydoniga chiqayotgan yosh avlodga ma'lum talablarni qo'yadi. Ushbu talablarning manbalari, bir tomondan, ma'lum bir jamiyatning tarixiy, ijtimoiy va boshqa urf-odatlari, boshqa tomondan - uning rivojlanish maqsadlari to'g'risidagi g'oyalardir. Jamiyat shu tariqa yaxlitlik, barqarorlik va rivojlanish manfaatlari yo'lida ma'lum tuzilmalar va munosabatlarni ko'paytirish maqsadga muvofiqligidan kelib chiqib, yoshlarning ijtimoiy integratsiyasi yo'nalishini nazorat qiladi.

Yoshlar siyosatini amalga oshirish mexanizmi - barcha zamonaviy jamiyatlarda insonning kuchlari vositalarini ko'paytirish bir xil ko'rinishga ega, ammo bu umuman reproduktiv jarayonlar o'xshashligini anglatmaydi. Aksincha, ular barqaror, o'zgaruvchan va inqirozli jamiyatlarda keskin farq qiladi.

Yoshlarning dolzarb zamonaviy muammolarini hal qilishda jamiyat o'zining keyingi rivojlanishiga poydevor qo'yadi, chunki birlamchi ijtimoiylashuvdan o'tgan bugungi yoshlar ertaga ijtimoiy hayotning faol sub'ekti, jamiyatning asosiy ishlab chiqaruvchi va yaratuvchi kuchi bo'ladi. Innovatsion faoliyat tufayli reproduktiv jarayonda yoshlarning individual ongi ko'tariladi, bu ijtimoiy tuzilish davomiyligidan ijtimoiy munosabatlarning yangilanishiga sifatli o'tishni bildiradi . Ikkinchi eng muhim savol bugungi yosh avlodning ijtimoiy innovatsiyalarga qodirligi, ya'ni uning nafaqat ozmi-ko'pmi muvaffaqiyatli integratsiya strategiyasining ob'ekti bo'libgina qolmay, balki jamiyat integratsiyasini tezlashtiradigan yoki sekinlashtiradigan yoki ushbu jarayon yo'nalishini o'zgartiradigan sub'ekt bo'lishga tayyorligidir. Ushbu jarayonda innovatsiyalar yoshlarning inson kapitalini amalga oshirishning asosiy natijasi sifatida taqdim etadi. Mashhur olimlardan biri J. Shumpeter innovatsiya nazariyasining asoschisi hisoblanadi. U 1911 yilda nashr etilgan "Iqtisodiy rivojlanish nazariyasida" innovatsiyalarni (yangi kombinatsiyalar) foyda olish uchun tadbirkorlik

vositasi sifatida ko'rib chiqdi. Keyinchalik, 30-yillarda J. Shumpeter iqtisodiy rivojlanishdagi beshta odatiy o'zgarishlarni aniqladi: yangi texnologiyalardan foydalanish, yangi texnologik jarayonlar yoki ishlab chiqarishni (sotib olish va sotish) yangi bozorni qo'llab-quvvatlash; yangi xususiyatlarga ega mahsulotlarni joriy etish; yangi xom ashyolardan foydalanish; ishlab chiqarishni tashkil etish va uning moddiy-texnik ta'minotidagi o'zgarishlar; yangi savdo bozorlarining paydo bo'lishi [2]. Innovatsion iqtisodiyot - bu "bilim, yangilik, yangi g'oyalar, yangi mashinalar, tizimlar va texnologiyalarni xayrixohlik bilan idrok etishga, ularni inson faoliyatining turli sohalarida amaliy tatbiq etishga tayyorligiga asoslangan jamiyat iqtisodiyoti" [4]. Innovatsion rivojlanishning asosiy xarakteristikasi shundaki, "... ijtimoiy ishlab chiqarishning og'irlik markazi moddiy tarkibiy qismlardan (ishlab chiqarish vositalari, dastgohlar, dastgohlar, materiallar, jismoniy mehnat) moddiy bo'lmagan sohaga - axborot, bilim, ijodkorlik.Mehnat unumdorligi, ishlab chiqarish natijalariga va uning butun jamiyat hayotiga ta'siriga asosan ushbu tarkibiy qismlarga bog'liq »[3].

NATIJALAR

Umuman olganda, aholi orasida va, avvalambor, yoshlar orasida o'z biznesini ochishni istaganlar soni sezilarli darajada oshib bormoqda. Ammo farovonligini oshirish uchun tavakkal qilishga tayyor bo'lgan yoshlarning aksariyati hozirda buning uchun cheklangan moliyaviy imkoniyatlarga ega. Faoliyat turi sifatida tadbirkorlik jamiyatda negativlik bilan qabul qilinishda ayrim vaziyatlarda davom etmoqda. Shu bilan birga, zamonaviy yoshlar tijorat faoliyati bilan shug'ullanishga boshqacha munosabatda bo'lib, uni mustaqillik va munosib daromad olish imkoniyati sifatida ko'rib chiqmoqdalar.

O’zbekiston Respublikasida innovatsion rivojlanishga asoslangan intellektual millatni shakllantirish g'oyasi davlatimiz rahbarining eng tizimli tashabbuslaridan biridir. mamlakatimizda intellektual millatni shakllantirishning uchta asosiy jihatini ajratib ko'rsatidi: ta'lim tizimini rivojlantirish, fanni rivojlantirish va mamlakatning ilmiy salohiyatini oshirish, innovatsion tizimni rivojlantirish. Mamlakatimizda intilayotgan yuqori darajada rivojlangan, informatsion jamiyat turi yangi axborot va ilmiy talab qiladigan texnologiyalarni keng joriy etish, bilimlar sanoatining rivojlanishi va o'sishi bilan tavsiflanadi.

MUHOKAMA

Bugungi kunda ta'lim ustuvor qadriyat bo'lib, u inson hayotining turli sohalarida - madaniy namunalarni egallashdan tortib, mehnatning turli shakllarini

professional bajarishga qadar amaliy ahamiyatga ega. Ushbu holat nafaqat universallik va mavjudlik, balki sifatli ta'lim olish uchun tanlab olish zarurligini ham birinchi o'ringa qo'yadi. Muvaffaqiyatli, rivojlanayotgan jamiyat uchun yuqori malakali bilimga ega bo'lgan vakolatli, ishbilarmon, raqobatbardosh, tashabbuskor shaxslar zarur. Barcha taklif qilingan ustuvor yo'nalishlar tadqiqotning yakuniy maqsadlarini - fanning jahon darajasiga chiqishini va uning natijalariga iqtisodiyot va jamiyat tomonidan talabning yuqori bo'lishini shakllantiradi.

XULOSA

Shunday qilib, innovatsion rivojlanish, innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish - bu kelajakda butun insoniyat uchun ham, har bir mamlakat uchun alohida bog'liq bo'lgan murakkab ko'p qirrali jarayon va O’zbekiston ham bundan mustasno emas. Ikkinchidan, innovatsion rivojlanish O’zbekistonni jahon texnologik yutuqlariga, global dunyo tartibi mexanizmlari va mexanizmlariga jalb qilishga qodir.

Ko'rib turganingizdek O’zbekiston jamiyatining rivojlanishning innovatsion turini o'zlashtirish yo'li murakkabdir. Ushbu yo'lda muvaffaqiyat qozonish uchun erishilgan natijalarni birlashtiradigan va belgilangan maqsadlar sari borishda yangi imkoniyatlar yaratadigan milliy innovatsion tizim, institutlar tizimi, munosabatlar, ijtimoiy amaliyot juda muhimdir. Innovatsion rivojlanish, jamiyatni modernizatsiya qilish biz uchun mutanosib qarorlar, mehnatsevarlik, davlat, jamiyat, biznes va nodavlat sektorning sa'y-harakatlarini birlashtirishni talab qiladigan asosiy jarayondir. Va bu erda yoshlar asosiy rol o'ynaydi. U eng harakatchan, faol, ijodiy va moslashuvchan ijtimoiy-demografik guruh sifatida barcha innovatsion jarayonlarning katalizatori va ko'rsatkichi vazifasini bajaradi. Mamlakat kelajagi yoshlar o'z maqsadlariga qanday intilishlariga bog'liq.

REFERENCES

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Oliy Majlisga Murojaatnomasi Абрамова М.Н. Исследовательская деятельность как технология становления личности обучающихся // Муниципальное образование: инновации и эксперимент. 2011. № 2. С. 23-25.
2. Барахович И.И. Характерологические особенности инновационно мыслящей личности // Гуманитарный вектор. Серия: Педагогика, психология. 2011. № 1. С. 14-18.
3. Белякова Е.Г., Дегтярев С.Н. Оценка смыслообразующего потенциала инновационного образовательного процесса // Образование и наука. 2011.
4. Берестовицкая С.Э., Сизова М.Б., Семенова Т.В., Белова Е.А. Мировоззрение как личностный результат образования: традиции и инновации // Муниципальное образование: инновации и эксперимент. 2013. № 2. С. 3-18.